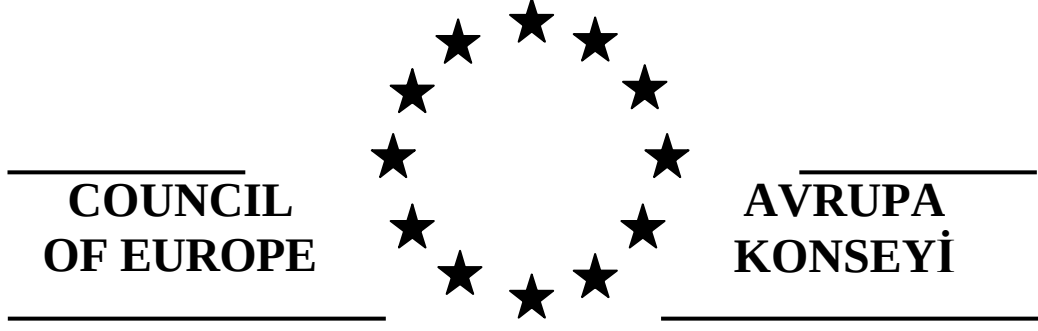

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

SAÇILIK VE DİĞERLERİ – TÜRKİYE

(Başvuru no. 43044/05 ve 45001/05)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

(Nihai esaslar ile kısmi adil tazmin)

STRAZBURG

5 Temmuz 2011

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yapılan 43044/05 ve 45001/05 no'lu başvuruların nedeni, 25 Türk vatandaşının ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 30 Kasım 2005 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin - AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvuru.

43044/05 no'lu başvurunun, ekli tabloda doğum yer ve tarihleri belirtilen 24 başvurunu Türk vatandaşdır. Başvuranlar Ali Rıza Dermanlı, Birsen Dermanlı ve Gönül Aslan AİHM'de İstanbul Barosu'na bağlı avukatlar Meral Hanbayat, Mehmet Ali Kırdök ve Mihriban Kırdök tarafından temsil edilmişlerdir. Başvuranlar Barış Gönülşen, Hüsne Davran ve Mürüvet Küçük ise Ankara Barosu'na bağlı avukat Kazım Bayraktar tarafından temsil edilmiştir. Geri kalan başvurular Gaziantep Barosu'na bağlı avukat Akça Yüksel ile İstanbul Barosu'na bağlı avukat Rahşan Aytaç Sala tarafından temsil edilmişlerdir. Bu başvuranlardan Cavit Temürkürkan, 24 Mayıs 2011 tarihinde AİHM'ye, Akça Yüksel ile Rahşan Aytaç Sala'dan boşalan temsilcilik görevi için İsviçre Barosu'na bağlı avukat Ursula Metzger Junco'yu tayin ettiğini bildirmiştir.

Adli yardım verilen 45001/05 no'lu başvuru sahibi Türk vatandaşı başvuran Emre Güneş 1976 doğumlu olup, Antalya'da ikamet etmektedir. AİHM'de Gaziantep Barosu'na bağlı avukat Akça Yüksel tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

DAVANIN OLAYLARI

A. Giriş

Başvuranların Burdur cezaevinde tutuklu bulundukları 5 Temmuz 2000 tarihinde, çoğunluğu jandarma ve askerden oluşan güvenlik güçlerine ait 415 personelin katılımıyla geniş kapsamlı bir operasyon düzenlenmiştir. Davanın olayları taraflar arasında ihtilaflı olduğu için, ayrı biçimde aktarılacaktır. Başvuranların sunduğu olaylar (B) başlığı altında aktarılmıştır. Hükümet'in olaylara ilişkin savları (C) başlığı altında aktarılmıştır. Başvuranlar ile Hükümet'in sunduğu belgelere dayalı kanıtlar (D) başlığı altında aktarılmıştır.

B. Başvuranların olaylara ilişkin savları

Burdur cezaevindeki bir kısım tutuklular, 4 Nisan 2000 tarihinde, duruşmadan dönerken jandarmalar tarafından dövülmüşlerdir. 4 Temmuz 2000 tarihinde, başvuranların dokuzunun da dâhil olduğu on bir tutuklu, güvenliklerinin garanti edilmemesi halinde, Burdur Ağır Ceza Mahkemesi'nde bir gün sonra yapılacak olan duruşmaya gitmeyeceklerini bildirmişler, ancak ne cezaevi görevlileri ne de savcılar taleplerine yanıt vermemişlerdir.

5 Temmuz 2000 tarihinde, sabah saat 8.30 sularında, cezaevine çok sayıda güvenlik gücü ulaşmıştır. Koğuşlarındaki eşyaları askerlerin içeri girmesini engellemek için kapıların önüne yığmışlar ancak başarılı olamamışlardır. Askerler cezaevi hücrelerinin pencerelerini kilitlemişler, koğuş kapılarını ateşe vermişler, mahkûmları cezaevinin 25-30 metre karelik bir köşesine toplamaya çalışmışlardır. Başvuranlar Yunis Aydemir ve Cemil Aksu yanık yaraları almışlardır. Mahkûmlar 25-30 metre karelik alana toplandıklarında, askerler mahkûmların üzerine göz yaşartıcı bomba atmış ve başka kimyasal gazlar kullanmışlardır.

Koğuşun duvarlarında kepçe ile delik açılmış, kepçe açılan delikten odanın içine girince, başvuran Saçılık operatöre kepçeyi geri çekmesi için kolunu sallamıştır. Operatör Saçılık'ı görmüş ancak durmamış, sol kolunu dirsekten koparmıştır. Kopan kol, yerine dikilmek için alınacağı yerde çöpe atılmış, daha sonra bir sokak köpeğinin ağzında bulunmuştur.

Ayrıca gaz bombası başvuran Şahin Geçit'in sal elinin yaralanmasına, kulak zarının ise hasar görmesine yol açmıştır.

Askerler mahkûmları dövmeye, yerde sürüklemeye, kadın mahkûmlara cinsel istismarda bulunmaya başlamışlar, tecavüzle tehdit etmişlerdir. Mahkûmların elleri arkadan kelepçelenmiş, 15 saat bu durumda bırakılmışlardır. Mahkûmlar elleri kelepçeli oldukları halde dövülmeye devam edilmişlerdir. Askerler başvuranlar Azime Arzu Torun ve Mürüvet Küçük'ün anüsü ile vajinasına cop ve floresan ampul sokmaya çalışmışlar, mahkûmların kişisel eşyalarını yağma etmeye başlamışlardır.

Aralarında hayati risk taşıyanları da bulunan yaralı mahkûmlar hastaneye götürülmüşlerdir. Buna rağmen Veli Saçılık, kolu zamanında yerine dikilemediği için, kolunu kaybetmiştir. Diğer birkaç başvuranın durumu da gecikmeden dolayı kötüleşmiştir. Ayrıca askerler mahkûmlardan bazılarının tıbbi yardım almasına mani olmuş, tedavileri tamamlanmadan cezaevine götürmüşlerdir.

C. Hükümet'in olaylara ilişkin savları

Aralarında başvuranlardan dokuzunun bulunduğu on bir tutuklu, 4 Temmuz 2000 tarihinde, cezaevi yetkililerinin emirlerine uymayarak Burdur Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmaya katılmışlardır. Burdur Jandarma Komutanlığı bir takım askeri karargâhlardan, cezaevinde yapılan operasyona ilişkin yardım talep etmiştir.

Başvuranlar ve diğer tutuklulardan birkaçı cezaevinde isyan başlatmışlardır. 5 Temmuz 2000 tarihinde sabah saat 10.00 sularında, güvenlik güçleri güvenlik ve emniyeti sağlamak amacıyla cezaevine girmişlerdir. Mahkûmları uyarıp isyanı durdurmalarını istemişlerdir. Mahkûmlardan onu askerlerin taleplerine uymuş, ancak başvuranların da aralarında bulunduğu geri kalanlar isyana devam etmişlerdir. Barikatlar kurmuşlar, koğuş ve koridorları ateşe vermişler, güvenlik güçlerine el yapımı ok ve demir çubuklarla saldırmışlar, çeşitli patlayıcı ve yakıcı kimyasallar fırlatmışlardır. 17 jandarma saldırılar sonucu yaralanmıştır.

Güvenlik güçleri barikatları geçer geçmez, tutuklular kendi koğuşlarını ateşe verip başka koğuşa geçmişlerdir. Bu noktada askerler tutukluların toplandığı koğuşun tavanında delikler açmış, isyanı durdurmak ve daha fazla zararı önlemek amacıyla göz yaşartıcı bomba atmışlardır.

Toplam iki delik açılmıştır. Makinelerden biri delik açarken başvuran Veli Saçılık yaralanmıştır.

Operasyonun sonunda bir arama yapılmıştır. Yasadışı bir örgüte ait belgeler, 81 demir çubuk, 25 sopa, 52 el yapımı kesici ve delici alet, iki testere, 20 makas ve 3 çekiç bulunmuştur.

Cezaevi binasında meydana gelen ciddi hasarın yanı sıra, on güvenlik gücü personeli, altı gardiyan, bir sivil ve on altı mahkûm operasyon sırasında yaralanmıştır. On altı yaralı

mahkum hastaneye götürülmüştür. Diğer 45 yaralı mahkûm tıbbi muayene için hastaneye gitmeyi reddetmiş, üç doktor tıbbi yardım sağlamak üzere cezaevine gönderilmiştir.

Başvuran Azime Arzu Torun, copla tecavüze uğradığını iddia etmiştir. Muayenesine ilişkin tıbbi raporlar kızlık zarının yırtılmadığını ortaya koymuştur.

Soruşturma esnasında savcılar, başvuranlar ile güvenlik güçlerini sorgulayıp, tıbbi raporları incelemişlerdir. Burdur Cumhuriyet Savcısı 30 Mart 2005 tarihinde askerlerin eylemlerinin, tutukluların davranışları karşısında kaçınılmaz olduğu sonucuna varmış, güvenlik güçleri hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

Başvuran Veli Saçılık yaralanmasıyla ilgili olarak dava açmış, 100.000 Türk Lirası (TL) maddi, 50.000 TL manevi tazminat talep etmiştir. 31 Mart 2005 tarihinde, başvuran Saçılık'a faiziyle beraber 244.150 TL (yaklaşık 140.000 Euro) tazminat ödenmiştir.

D. Tarafların sunduğu belgeye dayalı kanıtlar

İzleyen bilgiler tarafların sunduğu belgelere dayanmaktadır.

1. Operasyonla ilgili belgeler ile izleyen cezai soruşturmalar

Burdur Ağır Ceza Mahkemesi 21 Haziran 2000 tarihinde Burdur Cumhuriyet Savcısı'na bir yazı göndermiş, on bir tutuklunun duruşmaya katılmadığını bildirmiştir. Başkan, Savcı'dan tutukluların 5 Temmuz 2000 tarihli duruşmaya "yargının işlevini görebilmesi ve Devletin zarara uğramaması için gerekirse zorla" katılımlarının sağlanmasını istemiştir.

Burdur Cezaevi Müdürü 4 Temmuz 2000 tarihli yazısında, Burdur Cumhuriyet Savcılığı'nı Burdur Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'nın yazısı hususunda bilgilendirmiştir. Cezaevi Müdürü'ne göre, "Devlet'in hükmünü" savunmak için zor kullanmak durumunda kalmıştır ancak böyle bir müdahaleyi cezaevinde uygulayacak gardiyan sayısı yetersiz kalmıştır.

Burdur Cumhuriyet Savcısı, 4 Temmuz 2000 tarihinde Burdur Jandarma Komutanlığı'ndan, on bir tutuklunun duruşmaya, gerekirse zorla, katılımının sağlanmasını talep etmiştir. Aynı tarihte Burdur Jandarma Komutanlığı, aralarında Antalya ve Konya Komando Komutanlığı'nın özel birliklerinin de bulunduğu diğer birkaç askeri karargâhtan, ertesi gün Burdur Cezaevi'nde gerçekleştirilecek operasyona destek olmalarını istemiştir.

Askerlerin 5 Temmuz 2000 tarihinde olaya ilişkin düzenledikleri raporlara göre, askerler erken saatlerde cezaevine gitmişler, on bir tutukludan duruşmaya gitmelerini istemişlerdir. Bu talep tutuklular tarafından reddedilince, askerler cezaevine girmişler, tutukluların koğuşlarının önünde, ranza, masa, dolap ve diğer mobilyaları kullanarak barikat kurduklarını görmüşlerdir. Tutuklular bir koğuşta toplanınca koğuşun duvarları yıkılmış, askerler içeri göz yaşartıcı bomba atmışlardır. Ancak tutuklular başlarını ıslak kumaşlarla örterek kendilerini gazın etkisinden korumuşlar, peşinden bu bombaları askerlere geri fırlatmışlardır. Tutuklular asit ve çamaşır suyu içeren temizlik maddelerini askerlere atmaya başlamışlar, pencere parmaklıklarından elde ettikleri metal çubuklarla askerlere vurmaya başlamışlardır. Askerler cezaevinin kontrolünü ele geçirdiklerinde, on altı asker tutuklular tarafından dövülmüş veya göz yaşartıcı bombadan zehirlenmiş haldeydi. Operasyon saat 22.00 sularında sona erince yaralı tutuklular hastaneye götürülmüşlerdir.

Başvuranların tümü çeşitli kereler muayene edilmişlerdir. Yaraları, tıbbi raporlarda da kaydedildiği üzere şöyledir:

Veli Saçılık: Başvuran Saçılık 5 Temmuz 2000 tarihinde hastaneye götürülmüş, 27 Temmuz 2000 tarihinde bırakılmıştır. Kolunun yerine dikilmesi mümkün olmamıştır. Doktorlar yarasının hayati risk taşıdığını belirtmişlerdir. 60 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Hüseyin Tiraki: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Yüzünden, kolundan ve bacaklarından yaralanmıştır. Bir ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Halil Tiryaki: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Gövdesinden, kolundan ve bacaklarından yaralandığı, bazı yaralarında enfeksiyon olduğu, iyileşmesi için 10 günlük bir sürenin gerektiği görülmüştür. On gün istirahat verilerek, 5 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Yunis Aydemir: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Başından, sırtından, bacaklarından ve bileklerinden yaralanmıştır. Baş ve sırtında ezikler görülmüştür. 5 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Yusuf Demir: Bir doktor tarafından muayene edilmiştir. 2 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

İbrahim Bozay: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Omuz ve kollarında yara ve ezikler mevcuttur. 3 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Hakan Baran: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Sırtı, kolları ve bacaklarında yara ve ezikler mevcuttur. Bazı yaralarda enfeksiyon görülmüştür. 3 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Kazım Ceylan: Operasyonun ardından gaz bombasından zehirlenerek hastaneye kaldırılmıştır. Doktorlar hayati risk bulunduğunu belirtmişlerdir. Sol kulağı, başı, kolları ve bacaklarında yara ve ezikler mevcuttur. 2 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Hüseyin Bulut: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Sırtı, kaburgaları, kolları ve bacaklarında yara ve ezikler mevcuttur. 10 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Cemil Aksu: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Baş ve gözlerinin etrafında yara ve ezikler mevcuttur. Omzunda, sırtında, kollarında, bileklerinde ve parmaklarında büyük yaralanmalar tespit edilmiştir. 7 ila 8 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Necla Çomak: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Baş ve gözleri de dahil olmak üzere vücudunun çeşitli yerlerinden yaralanmıştır. 5 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Şahin Geçit: Biri kulak, burun, boğaz uzmanı olmak üzere iki doktor tarafından muayene edilmiştir. Sağ elinde enfeksiyonlu yaralar tespit edilmiştir. Baş, gözleri, kulakları, omuzları, kolları ve bacaklarında yara ve ezikler mevcuttur. Kulak zarı delinmiştir, duyma kaybı vardır. 10 ila 15 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Hayrullah Kar: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Baş ile sağ kürek kemiğinde yara ve ezikler mevcuttur. 7 ila 8 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Mehmet Leylek: Operasyonun ardından gaz bombasından zehirlenerek hastaneye kaldırılmıştır. Hayati risk bulunduğu tespit edilmiştir. Ertesi gün taburcu edilmiştir. Ayrıca kaburgaları, dizleri, bacakları ve gövdesinde yara ve ezikler mevcuttur. 2 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Birsen Dermanlı: Operasyonun ardından gaz bombasından zehirlenerek hastaneye kaldırılmıştır. Hayati risk bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yüzü ve bacaklarında büyük yara ezikler mevcuttur. 2 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Veysel Yağan: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Vücudunda, kollarında, ellerinde, bacaklarında ve ayaklarında büyük yara ve ezikler mevcuttur. 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Fikret Lüle: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Kafa travması tespit edilmiştir. Gözler, burun, yüz, kulaklar, dudaklar, omuzlar, kollar ve dizlerde yara ve ezikler mevcuttur. 10 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Ali Rıza Dermanlı: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Yüz, göğüs, sırt, kollar ve bacaklarında yara ve ezikler mevcuttur. 7 ila 13 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Cavit Temürtürkan: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Baş, yüzü, sırtı ve bacaklarında büyük yara ve ezikler mevcuttur. 5 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Azime Arzu Torun: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Baş, dizleri, bel bölgesi, göğüs kafesi, kolları ve bacaklarında büyük yara ve ezikler mevcuttur. Ayrıca 10 Temmuz 2000 tarihinde, cinsel saldırı iddialarına ilişkin olarak bir kez daha muayene edilmiş ve kızlık zarının yırtılmadığı tespit edilmiştir. Yaraları nedeniyle 5 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Gönül Aslan: İki doktor tarafından muayene edilmiştir. Yüzü, sırtı, göğüs kafesi ve bacaklarında çeşitli yara ve ezikler mevcuttur. 2 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Barış Gönülşen: Operasyonun ardından gaz bombasından zehirlenerek hastaneye kaldırılmıştır. Hayati risk bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca başında, kulaklarında, göğsünde, sırtında, kollarında, bacaklarında ve ayaklarında büyük yara ve ezikler tespit edilmiştir. 2 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Hüsne Davran: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Sırtı, kolları ve bacaklarında yara ve ezikler mevcuttur. 1 ila 5 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Mürüvet Küçük: Bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Başında, gözlerinde, boynunda, omuzlarında ve kollarında yara ve ezikler tespit edilmiştir. 5 ila 12 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Emre Güneş: Üç doktor tarafından muayene edilmiştir. Baş, yüzü, göğsü, sırtı, kolları ve bacaklarında yara ve ezikler tespit edilmiştir. 5 ila 7 gün iş göremezlik raporu verilmiştir.

Başvuranlar 6 ve 7 Temmuz 2000 tarihlerinde Cumhuriyet Savcısı tarafından sorgulanmışlardır. Başvuranlar savcıya çeşitli şekillerde kötü muameleye maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Başvuranlar 8 ve 19 Temmuz 2000 tarihleri arasında savcıya 19 ayrı şikâyet dilekçesi sunmuşlar ve yaralanmalarından sorumlu güvenlik gücü personeli hakkında dava açılmasını talep etmişlerdir

Başvuranlar ile diğer 29 tutukluyu temsil eden avukatlar, 21 Temmuz 2000 tarihinde Burdur Cumhuriyet Savcılığı'na ortak ve ayrıntılı bir şikâyet sunmuşlar ve kötü muamele ile yaralanmalarından sorumlu olan kimseler hakkında dava açılmasını talep etmişlerdir.

Burdur Valisi Kaya Uyar, askerler tarafından kullanılan gücün yürürlükteki mevzuatın müsaade edilen sınırları içinde kaldığını 24 Temmuz 2000 tarihli mektubunda ilgili bakanlık yetkililerine bildirmiştir. Askerler özellikle silahlarını kullanmamaya, insan haklarını ihlal etmemeye dikkat etmişlerdir. Tutukluların hiçbirine saldırmamış ve hiçbirine zarar vermemeye dikkat etmişlerdir. “Kepçe sürücüsüne tuğla atarken yaralanan” Saçılık ile birlikte askerlerin kullandığı gazdan zehirlenen tutuklular “derhal” hastaneye götürülmüşlerdir. Ayrıca vali mektubunda, “operasyonun 21.30 – 22.00 saatlerinde sona ermesinin ardından, 61 tutukludan 20’sinin ambulanslarla hastaneye götürüldüğünü ve diğer tutukluların cezaevinde tutulduğunu” belirtmiştir.

2 Ağustos 2000 tarihinde, operasyonda görev alan askerler bir subay tarafından sorgulanmıştır. 4-10 Ağustos 2000 tarihleri arasında savcı tarafından da sorgulanmışlardır. Askerler başvuralara kötü muamelede bulunmadıklarını ve operasyon boyunca insan haklarına saygı gösterdiklerini iddia etmişlerdir. Cezaevinde o gün nöbetçi olan birkaç gardiyan hiçbir şey görüp duymadığını belirtmiştir.

Bu sırada, 7 Ağustos 2000 tarihinde başvuran Azime Arzu Torun, Burdur Savcılığı'na ayrı bir şikayette bulunmuş ve operasyon sırasında maruz kaldığı cinsel saldırıyı detaylı bir şekilde anlatmıştır. Torun, askerlerin vajinasına cop soktuğunu ve kendisini muayene eden doktorun, kızlık zarının yırtılıp yırtılmadığına dair bilgi vermeyi reddettiğini iddia etmiştir. Savcıdan kendisini travma sonrası stres bozuklukları alanında uzman bir hastaneye sevk etmesini ve “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak” bir soruşturma yürütülmesini talep etmiştir.

7 Ağustos 2000 tarihinde Burdur jandarma komutanı Ali Erduran, bir ön tahkikat yapmış, askerlerin tutuklara kötü muamelede bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Tutuklular, silahlı kuvvetlerin itibarını zedelemek için, kötü muamele iddialarında bulunmuşlardır.

Burdur Valisi Kaya Uyar, Erduran'ın tavsiyesine uygun hareket ederek, 8 Ağustos 2000 tarihinde, birtakım jandarma görevlileri hakkında soruşturma yapması için savcılara gerekli yetkiyi vermeyi reddetmiştir. Burdur Savcısı Tahsin Uyav, 18 Ağustos 2000 tarihinde bu karara itiraz etmiştir.

14 Ağustos 2000 tarihinde Savcı Uyav, iddiaların yöneltildiği üç görevli hakkında kovuşturma başlatmak için izin istemiştir.

24 Ağustos 2000 tarihli mektubunda Savcı Uyav, “cezaevi idaresine karşı başlayan büyük bir isyanı basturmak için düzenlenmek zorunda kalınan bir operasyon sırasında birkaç tutuklunun yaralandığını” Adalet Bakanlığı'na bildirmiştir. 13 Ekim 2000 tarihinde Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na gönderilen benzer şekilde yazılmış bir mektupta, Savcı Uyav “teröristlerin şiddetli direnişleri esnasında, güvenlik güçlerinin güç kullanmak zorunda kaldığını ve bazı güvenlik görevlileri ile terör hükümlülerinin yaralandığını” belirtmiştir.

1 Kasım 2000 tarihinde Savcı Uyav, başvuranlar ve diğer birkaç tutuklu hakkında isyan çıkardıkları iddiasıyla ” kovuşturma başlatmıştır.

Aynı gün Savcı Uyav, operasyonda görev alan güvenlik güçlerinin 404 üyesinin eylemleri hakkında soruşturma açmak için Burdur valisinden izin istemiştir. Burdur Valisi, ön tahkikatı yürütmesi için yardımcısı Azizoglu’nu görevlendirmiştir.

2 Kasım 2000 tarihli kararında Antalya Yerel Mahkemesi, 18 Ağustos 2000 tarihinde savcının yaptığı itirazı kabul etmiş ve ön tahkikatın İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmesine karar vermiştir.

8 Ocak 2001 tarihli kararında İçişleri Bakanlığı, askerler hakkında kovuşturma başlatılmasının gerekli olup olmadığı hususunda görüş vermesi amacıyla iddiaları soruşturması için Jandarma Albay Adnan Kandemir’i görevlendirmiştir.

19 Şubat 2001 tarihli raporunda Kandemir, güvenlik güçlerinin 404 üyesi hakkında soruşturma açmak için Burdur Savcısı tarafından istenen yetkinin reddedilmesini İçişleri Bakanlığı’na önermiştir. 404 güvenlik görevlisinden 389’unun Kandemir tarafından sorgulandığı ve hepsinin kendilerine yöneltilen iddiaları reddettiği raporda görülmektedir. Kandemir, operasyonun başarıyla sonuçlandığı, ayaklanmanın sona erdiği ve Devletin otoritesinin yeniden kurulduğu sonucuna varmıştır. Soyut iddialarının dışında, başvuranların “kötü muamele iddialarını” destekleyecek hiçbir kanıt bulunmamaktadır.

Burdur Valisi, Kandemir’in tavsiyesine uygun hareket ederek, 23 Şubat 2001 tarihinde Burdur Savcısı’nın istediği yetkiyi reddetmiştir.

27 Mart 2001 tarihinde Burdur Savcısı Uyav, Burdur Valisi’nin 23 Şubat 2001 tarihli kararına itiraz etmiştir.

11 Ekim 2002 tarihli kararında Burdur Valisi, on bir jandarma görevlisi hakkında kovuşturma başlatılması için yetki vermeyi reddetmiştir.

23 Ocak 2003 tarihinde Antalya Bölge İdare Mahkemesi, Burdur Savcısı’nın itirazını kabul etmiş ve dosyayı, adli tahkikat başlatılması için savcılığa göndermiştir.

Soruşturma esnasında, savcılar başvuranları sorgulamış ve yaralarını detaylı bir şekilde anlatan tıbbi raporları incelemiştir.

12 Ocak 2005 tarihinde Ankara Jandarma Genel Komutanlığı’ndan bir Albay, Burdur Cumhuriyet Savcısı’na, yasadışı örgütlerin emriyle hareket eden tutukluların başlattığı isyanı bastırmak ve yaşam hakkını korumak amacıyla yürütülen söz konusu operasyona ve idarenin cezai mesuliyetine dair bir mahkeme kararı bulunmamasına rağmen idare mahkemelerince tutuklulara yüksek miktarlarda tazminat verildiğini bildiren bir yazı yazmıştır. Albay, idarenin bir hatası olup olmadığının belirlenebilmesi için soruşturmanın mümkün olduğunca çabuk sonuçlandırılması gerektiğini eklemiştir. Savcıdan soruşturma ile ilgili bilgi vermesini istemiştir.

30 Mart 2005 tarihli kararında Burdur Cumhuriyet Savcısı güvenlik güçlerinden kimse hakkında soruşturma açılmamasına karar vermiştir. Savcı, Veli Saçılık’ın kolunun ağır bir şekilde yaralanmasına sebep olan kepçe sürücüsünün daha sonra taksirle bedensel yaralanmaya neden olma suçundan yargılandığını ve beraat ettiğini kaydetmiştir. Ayrıca Savcı, Saçılık’ın tedavi edildiği hastanede görev yapan birtakım doktor ve hemşirelerin de

görevlerini ihmal etmekten yargılandığını fakat beraat ettiklerini kaydetmiştir. Diğer yandan, isyan çıkaran tutuklular hakkında başlatılan cezai kovuşturma derdest haldedir.

Savcı, teslim olmak yerine yatakhanelerindeki eşyaları ateşe veren ve askerlere sopa ve demir çubuklarla saldıran tutukluların eylemlerinin sonucunda askerlerin müdahalede bulunmasının kaçınılmaz olduğu kanısındadır. Veli Saçılık'ın kolu, cezaevi duvarında kepçe tarafından açılan delikten askerlere tuğla atmaya çalışırken ağır şekilde yaralanmıştır.

Savcı, tıbbi raporlara göre tüm başvuruların farklı süreler boyunca iş yapmaktan alıkoyulacak şekilde çeşitli yerlerinden yaralandıklarını gözlemlemiştir. Azime Arzu Torun'un copla tecavüze uğradığı iddiasına rağmen, tıbbi raporlar kızlık zarının bozulmadığını göstermiştir. Diğer kadın tutukluların cinsel saldırı ya da cinsel taciz iddialarına dair hiçbir kanıt bulunmamıştır.

Savcı, tutukluların isyanlarını bastırmak için askerlerin güç kullanmak zorunda kaldığı ve kullanılan güç miktarının AİHS'nin 2/2 maddesine göre "gerektiğinden fazla olmadığı" görüşündedir.

Savcının kararına karşı yapılan bir itiraz, Savcının kararının yürürlükteki yasa ve usullerle uyumlu olduğu gerekçesiyle Isparta Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 30 Mayıs 2005 tarihinde reddedilmiştir.

Ayrıca Burdur Ağır Ceza Mahkemesi, isyan çıkarmaktan başvurular hakkında başlatılan cezai kovuşturmayı zamanaşımından 12 Şubat 2008 tarihinde sonlandırmıştır.

2. Başvuran Veli Saçılık tarafından talep edilen tazminat ile ilgili belgeler

2002 yılında Saçılık 100.000 TL maddi, 50.000 TL ise manevi tazminat talep ederek İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı aleyhine dava açmıştır.

Antalya İdare Mahkemesi, 31 Mart 2005 tarihinde, bir cezaevinde ağır iş makinesi kullanımının olağandışı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gerekli olduğu farz edilse dahi, Saçılık söz konusu tarihte askerler tarafından kullanılan gazdan zehirlenmiş ve kepçeyle açılan delikten temiz hava almaya çalışmıştır. Dolayısıyla Bakanlıklar, orantısız güç kullanarak başvuranın yaralanmasından sorumludur. Bu nedenle Saçılık'ın talep ettiği miktara yasal faiz eklenerek eksiksiz ödenmesine hükmetmiştir.

Bakanlıklar temyize başvurmuştur. Yürürlükteki usule göre, temyiz işlemleri ilk derece mahkemesi kararlarının uygulanmasına etki etmez. Dolayısıyla, temyiz kararından önce Saçılık'a toplam 244.150 TL ödenmiştir.

Bakanlıklar tarafından yapılan temyiz başvurusu 15 Şubat 2008 tarihinde Danıştay tarafından kabul edilmiş ve Saçılık'a tazminat ödenmesine hükmeden karar bozulmuştur. Başvuranın karar düzeltme talebi 25 Şubat 2009 tarihinde Danıştay tarafından reddedilmiştir.

Dava, 24 Haziran 2010 tarihinde, başvuranın tazminat talebini reddeden Isparta İdare Mahkemesi önünde tekrar başlamıştır. Isparta İdare Mahkemesi'ne göre, başvuran cezaevindeki olaylara katkıda bulunmuştur ve güvenlik güçleri cezaevinde disiplin sağlamaya mecbur kalmıştır. Dolayısıyla başvuranın eylemleri, güvenlik güçlerinin eylemleri ile bunu takip eden zarar arasındaki illiyet bağı zedelemiştir.

20 Ağustos 2010 tarihinde karar, Isparta İdare Mahkemesi aracılığıyla temyiz başvurusunda bulunan başvurana bildirilmiştir. Isparta İdare Mahkemesi, başvuranın temyiz talebini yasal süre içinde Danıştay'a göndermemiştir. Bu idari hata ve başvuranın itirazı üzerine, Danıştay 9 Aralık 2010 tarihinde temyiz başvurusunu kabul etmiştir. Bu sırada, Danıştay Başsavcısı başvuranın temyiz başvurusunun reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Dava halen derdest haldedir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, AİHS'nin 3. maddesine göre cezaevinde maruz kaldıkları muamelenin kötü muameleye eşdeğer olmasından şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca ulusal düzeyde iddialarına dair etkili soruşturma yürütülmediğinden de şikâyetçi olmuşlardır. AİHS'nin 3. maddesine atıfta bulunulmuştur.

Hükümet bu sava itiraz etmiştir.

A. Kabuledilebilirliğine ilişkin

Hükümet, başvuranların AİHS'nin 35/1 maddesi çerçevesinde mevcut iç hukuk yollarını tüketmediklerini iddia etmiştir. Bu bağlamda öncelikle başvuranların yerel mahkemeler önünde şikâyetinde bulunmadıklarını ifade etmiştir. Daha sonra, Hükümet, başvuranların idari dava açmadıklarını ve "Devlet'in objektif sorumluluğu" ilkesi uyarınca tazminat talebinde bulunmadıklarını savunmuştur. Son olarak, Hükümet, başvuran Veli Saçılık'ın tazminat için başvurduğunu ve tazminatın ödendiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla Saçılık'ın şikâyetleri kabuledilemez bulunmalıdır.

Başvuranlar, şikâyetlerini birkaç kez ulusal makamların dikkatine sunduklarını ve soruşturmaları sona erdiren kararlara itirazda bulunduklarını ileri sürmüşlerdir.

Hükümet'in idari hukuk yoluna atıfta bulunmasına ilişkin olarak, başvuranlar AİHM tarafından kabul edilen birkaç karara değinmişler ve yalnızca tazminat ödenmesine hükmedilmesiyle sonuçlanan iç hukuk yollarının, AİHS'nin 3. maddesi kapsamında etkili hukuk yolu olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmişlerdir.

Son olarak, Saçılık, tazminat ödenmesine rağmen, daha sonra, tazminat ödenmesine hükmeden kararın bozulduğunu ve davanın hala devam ettiğini belirtmiştir. Dolayısıyla, davanın, tazminat talebinin reddi ile sonuçlanması riski ortaya çıkmıştır. Bu durumda başvuranın kendisine ödenen miktarı geri ödemesine hükmedilebilecektir.

Hükümet'in ilk itirazına ilişkin olarak, AİHM, başvuranın, şikâyetlerini, birçok kez cezai kovuşturma başlatma yetkisine sahip ulusal makamların dikkatine sunduğunu gözlemler. Bazı aşamalarda ilgili savcılar sözlü olarak bilgilendirmiş, diğerlerinde yazılı başvuru sunmuşlardır. Bu şikâyetlerin bazılarında başvuranlar AİHS bağlamındaki haklarına da atıfta bulunmuşlardır. Ayrıca yaralanmalarından sorumlu oldukları iddia edilen güvenlik güçleri hakkında soruşturma açılmamasına dair savcı kararına itiraz etmişlerdir.

AİHM, Hükümet'in idari hukuk yoluna ilişkin yaptığı atf konusunda ve Hükümet'in bu atfının tazminat ödenmesinin yeterli tazmin sağlayacağı yönünde delil oluşturacağı varsayılarak, benzer davalarda bu tip ön itirazları incelemiş ve reddetmiş olduğunu yinelemiştir (bkz. özellikle, *Atalay - Türkiye*, 1249/03; *Karayığit - Türkiye*, 63181/00). Hükümet'in bahsettiği hukuk yolunun, sorumluları tespit edip cezalandırmaktan ziyade zararı gidermeyi amaçlaması nedeniyle AİHS'nin 3. maddesi uyarınca Sözleşmeye Taraf Devlet'in yükümlülükleri açısından yeterli kabul edilemeyeceğini yineler. AİHM, söz konusu davada yukarıda kaydedilen sonuçlardan farklı bir sonuca varmasına neden olacak özel bir durum görememektedir. Bu nedenle Hükümet'in itirazını reddeder.

Hükümet'in başvuran Saçılık'a ödenen tazminata dair atfına ilişkin olarak, AİHM, Saçılık'a ödenmesine hükmedilen tazminat kararının bozulduğunu ve açılan davanın ilk derece mahkemesi tarafından başvuranın taleplerinin reddedilmesiyle sonlandığını gözlemler. Karara karşı temyiz davası devam etmektedir. Buna karşın, AİHM, devam eden idari davanın sonucunu dikkate almaksızın, başvuranın adil tazmin talebiyle ilgisi olmasına rağmen Veli Saçılık'a ödenen tazminat miktarının mağdur statüsünü ortadan kaldırmaya yeterli olmadığını gözlemler. Bu bağlamda AİHM, yetkili makamların kasti kötü muamele vakalarında, davanın görülmesi ve sorumluların cezalandırılmasında gereğini yapmayıp, yalnızca tazminat ödenmesine karar vermesinin, bir takım davalarda Devlet görevlilerinin, kontrollerindeki kişilerin fiili dokunulmazlık haklarını ihlal etmelerine olanak vereceğini, her ne kadar birincil derecede önemli olsalar da adam öldürme, işkence ve insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye ilişkin yasağı uygulamada etkisiz kılacağını yineler (*Nikolova ve Velichkova - Bulgaristan*, 7888/03). AİHM, gözaltındayken maruz kalınan muamele ile ilgili şikâyetlere ilişkin olarak, cezai kovuşturmanın uygun bir telafi yolu olduğunu yineler (*Okkalı - Türkiye*, 52067/99).

Yukarıda belirtilenler ışığında, AİHM, Hükümet'in ön itirazını reddeder. Şikâyetin, AİHS'nin 35/3. maddesi çerçevesinde dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemez olmadığı kanısındadır. Bu nedenle, kabuledilebilir olduğuna karar verilmelidir.

B. Esas

Başvuranlar kötü muamele iddialarını yinelemişler ve yetkili makamlar kişisel güvenliklerini sağlayamadıkları için cezaevi arkadaşlarının duruşmaya katılmayı reddetmelerinin, askerler tarafından operasyonu gerçekleştirme gerekçesi olarak kullanıldığını ileri sürmüşlerdir. Askerlerin cezaevine gelmesine kadar orada herhangi bir sorun ya da ayaklanma yaşanmamıştır. Bu nedenle Hükümet'in, askerlerin cezaevine güvenliği yeniden sağlamak için girdiklerine ilişkin iddiası dayanaktan yoksundur.

Askerler, arkadaşlarını cezaevinin 25-30 metre karelik bir bölümünde sıkıştırdıklarında söz konusu kısmın duvarları ağır iş makineleriyle yıkılmış ve içeriye on tane göz yaşartıcı bomba atılmıştır. O sırada arkadaşlarının kaçabileceği herhangi bir yer bulunmaması nedeniyle bu çok gereksiz bir eylemdi; askerler sadece teslim olmalarını bekleyebilirlerdi. Hükümet de güvenlik güçlerinin güç kullanmaya alternatif yöntemleri göz önüne aldığını belirtmemiştir.

Bunun yerine, askerlerin ve gardiyanların da aralarında bulunduğu güvenlik güçleri başvuranları sistematik, orantısız ve haksız güç kullanımına maruz bırakmıştır. Başvuranlar ayrıntıları yukarıda kaydedilen sağlık raporlarına atıfta bulunmuş ve bazıları hayati tehlike arz eden yaralarının AİHS'nin 3. maddesi bağlamında kötü muamele teşkil etmeye yetecek kadar ciddi olduğunu kaydetmişlerdir. Hükümet'in yaralanmalar için inandırıcı açıklamalar yapmadığını iddia etmişlerdir.

Başvuran Azime Arzu Torun, jinekolojik muayenelerinin cinsel saldırıdan altı gün sonra yapıldığını ve geçen zaman içerisinde önemli delillerin ortadan kaldırıldığını belirtmiştir.

Başvuranlar iddialarına ilişkin açılan soruşturma açıldığını kabul etmişler ancak soruşturmanın, yalnızca görüntüden ibaret olduğunu ileri sürmüşlerdir. Soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı'nın yersiz şekilde idari makamların etkisinde kaldığını iddia etmişlerdir. Örneğin, 24 Ağustos 2000 tarihli yazıda Burdur Cumhuriyet Savcısı Uyav'ın herhangi bir soruşturma gerçekleştirmeden ve soruşturmanın sonuçlandırılmasından dört buçuk yıl önce mahkumların "ayaklanma" çıkardıkları ve asker müdahalesinin "gerekli" olduğu yönünde görüş vermiş olduğu kaydedilmektedir. Başvuranlar bunun, Cumhuriyet Savcısı'nın attığı adımların prosedürle ilgili formalitelerden ibaret olduğunu gösterdiği kanısındadırlar.

Başvuranlar ayrıca ön soruşturmaları, olaylara dâhil olan güvenlik güçleri üyelerinin yürütmesini eleştirmişlerdir.

Hükümet başvuruların AIHS'nin 3. maddesi kapsamında kötü muameleye maruz bırakıldıklarını reddetmiştir. Başvuranların ve diğer arkadaşlarının ayaklanma çıkardıklarını, askerlere ateş açtıklarını, yatakhanelerini ve koridorları ateşe verdiklerini ve taşlar atarak ve sopalarla vurarak askerlere saldırdıklarını ileri sürmüştür. Yaralandıktan sonra bile ayaklanmaya devam etmeleri nedeniyle ayaklanma bittikten sonra başvuranlara tıbbi yardım sağlamak mümkün olmamıştır.

Hükümet ayrıca sağlık raporlarından, başvuranlar Azime Torun'un ve Mürüvet Küçük'ün cinsel saldırıya uğramadıklarını anlaşıldığını iddia etmiştir.

Son olarak, Hükümet ulusal makamların operasyona ilişkin tüm gerekli incelemeleri ve soruşturmaları yaptıklarını ileri sürmüştür.

Başvuranlar, Hükümet'in iddialarına karşılık olarak, cezaevindeki tutukluların bir kısmının 6 Temmuz 2000 tarihinde duruşmaya gelmeyi reddetme sebeplerinin, yetkili makamların mahkeme binasına gelirken ve geri dönerken güvenliklerinin sağlanması taleplerine cevap vermemesi olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Başvuranlar askerler cezaevine girdiklerinde barikatlar kurduklarını kabul etmişlerdir ancak bunu kendilerini askerlerin saldırılarından korumak için yaptıklarını ileri sürmüşlerdir. Yalnızca bir yıl önce bir başka cezaevindeki bazı mahkûmlar askerler tarafından öldürülmüşlerdi. Bu tür koşullar altında kendilerini askerlerin saldırılarından koruma teşebbüsleri Hükümet'in ileri sürdüğü gibi ayaklanma olarak sınıflandırılmaz. Buna ek olarak, ayaklanma çıkardıkları için cezaevi arkadaşları aleyhinde başlatılan cezai kovuşturmanın, zamanaşımından düşmesi Hükümet'in iddialarının dayanaktan yoksun olduğunu kanıtlamıştır.

Başvuranlar Hükümet'in, mahkûmların güvenlik güçlerinin on yedi mensubunun yaralanmasına sebebiyet verecek şekilde askerlere ateş açtıkları ve el yapımı oklar ve demir çubuklar kullandıkları yönündeki iddialarına itiraz etmiştir. AIHM'nin dikkatini, askerlerin fiziksel yaralanmaları hususunda doktorlar tarafından muayene edildiklerini gösteren sağlık raporlarının bulunmamasına çekmişlerdir. Hükümet askerlerin mahkûmlar tarafından yaralandıklarını iddia etmiş ancak bu yaralanma iddialarına ilişkin ayrıntılara değinmemiş ya da bu iddiaları delillerle desteklememiştir. Başvuranlar ayrıca operasyonu müteakiben gerçekleştirilen aramalar sırasında cezaevinde mahkûmlara ait silah bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

Başvuranlar ayrıca demir ve tahta çubuklar, çekiçler ve oklar gibi objeleri askerlere saldırmak için kullandıkları iddiasına itiraz etmişlerdir. Bu tür objeler var olsaydı cezaevi yetkililerinin operasyondan önce cezaevinde gerçekleştirdikleri düzenli aramalar sırasında ortaya çıkacağını belirtmişlerdir.

Hükümet'in operasyondan sonra tıbbi yardım almayı reddettikleri iddiasına itiraz eden başvuranlar, operasyondan saatler sonra hastaneye götürüldüklerinde dahi askerler tarafından dövüldüklerini iddia etmişlerdir. Veli Saçılık herhangi bir önlem alınmaması nedeniyle kolunu kaybettiğini ve makine kolunu kestikten sonra cezaevinde saatlerce bekletildiğini ileri sürmüştür.

AIHM öncelikle AIHS'nin 3. maddesinin, koşullardan ve mağdurun tutumundan bağımsız olarak, işkenceyi ya da insanlık dışı veya küçük düşürücü muameleyi mutlak şekilde yasakladığını hatırlatmaktadır.

Kötü muamelenin AIHS'nin 3. maddesi kapsamında girmesi için asgari ağırlık düzeyinde olması gerekmektedir. Söz konusu asgari ağırlık düzeyinin değerlendirilmesi görecelidir; muamele süresi, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı davalarda, mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olmaktadır.

AIHM başvuranların sağlık muayenelerine ilişkin raporları incelemiştir. Bazıları hayati tehlike arz eden yaralanmaların asgari ağırlık düzeyini aşmaya yetecek kadar ağır olduğu kanısındadır. AIHM ayrıca başvuranlara kötü muamelede bulunulmadığını iddia eden Hükümet'in doktorların raporlarında vardıkları sonuçlara itiraz etmediğini gözlemlemektedir.

AIHM bu hususta Hükümet'in, başvuranların cezaevinde tutuklu bulundukları sırada yaralandıklarına itiraz etmediğini gözlemlemektedir. AIHM içtihadına göre, Devletler gözetli sırasında meydana gelen yaralanmalar için makul açıklamalarda bulunma yükümlülüğü altındadır ve bulunmadıkları takdirde, AIHS'nin 3. maddesi bağlamında açıkça bir mesele husule gelmektedir. Bunun altında yatan neden gözetiminde tutulan kişilerin savunmasız durumda olmaları ve yetkili makamların onları korumakla yükümlü olmalarıdır.

Ayrıca ulusal makamların yürüttükleri soruşturma ve vardıkları sonuçlar dikkate alınmalıdır. AIHM, kişinin 3. maddenin ihlaline yol açacak şekilde polisin ya da Devlet yetkililerinin ciddi derecede kötü muamelesine uğradığını iddia ettiği durumlarda, söz konusu maddenin, Devlet'in AIHS'nin 1. maddesi bağlamındaki genel yükümlülüğüyle ("yetki alanına dahil olan herkese AIHS'de tanımlanan hakların ve özgürlüklerin sağlanması") birlikte yorumlandığında, etkili bir resmi soruşturma yapılmasını gerektirdiğini hatırlatmaktadır.

Ancak soruşturma yükümlülüğünün, "sonuç yükümlülüğü değil yöntem yükümlülüğü" olduğu vurgulanmalıdır: her soruşturmanın başarılı olması gerekmemektedir ya da her soruşturma davacının olaylara ilişkin görüşleriyle eşleşen sonuçlara varmayabilir; ancak, ilke olarak dava olaylarının tespit edilmesini ve iddiaların doğru olduğunun kanıtlanması durumunda, sorumluların tespit edilip cezalandırılmasını sağlayabilmelidir.

AIHM, mevcut davada ulusal makamların yürüttükleri soruşturmanın, başvuranın yaralanmasına ilişkin gerçekleri ve Hükümet'in bunları açıklama yükümlülüklerini tatmin edici derecede yerine getirdiğini tespit edip etmediğini araştıracaktır.

AIHM soruşturmayı incelemeye geçmeden önce, söz konusu on bir mahkûmdan bazılarının da arasında bulunduğu başvuranlara göre, mahkûmların duruşmaya katılmayı

reddetme nedenlerinin güvenliklerinden şüphe duymaları olduğunu kaydetmektedir. Yetkili makamlara, güvenliklerinin cezaevine giderken ve oradan dönerken sağlanması halinde, duruşmaya katılacaklarını söylediklerini iddia etmişlerdir. AİHM Hükümet'in, başvuranların bu husustaki iddialarının doğruluğuna itiraz etmediğini kaydetmektedir. Ancak ulusal makamların sözkonusu mahkûmları iddialarına ilişkin sorgulama ve gerekirse güvenliklerini temin etme girişiminde bulunmadıkları anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde AİHM'ye, ulusal makamların mahkûmların duruşmaya katılmaları için güvenliklerinin sağlanması hususunda alternatif ve yaşamlarını tehdit etmeyen yöntemler düşündüklerini gösteren belgeler ya da bilgiler sunulmamıştır. Aksine, yukarıda değinilen belgelere göre, Burdur Ağır Ceza Mahkemesi başkanı, Burdur Cezaevi müdürü ve yerel Cumhuriyet Savcısı durumun yalnızca güç kullanılarak çözüme ulaştırılabileceğini düşünmüş ve müdahale etmeleri için çok sayıda asker talep etmişlerdir.

Ayrıca yukarıda kaydedilen başkanın, müdürün ve savcının gönderdikleri yazılar Hükümet'in, mahkûmların askerler gelmeden önce ayaklanmaya başladıkları ve askerlerin bu ayaklanmayı durdurmak için müdahale etmek durumunda kaldıkları yönündeki beyanı ile çelişmektedir. Sözkonusu yazılardan askerlerin gelmesinden önce cezaevinde herhangi bir ayaklanma olmadığı anlaşılmaktadır. Cezaevindeki olayların askerlerin gelmesi ile başladığı, askerlerin kendilerinin hazırladıkları raporlarla kanıtlanmaktadır.

Askerlerin gelişini açıklayan olaylar hususunda AİHM, başvuranların kendilerini askerlerin saldırılarından korumak için barikat kurdukları şeklindeki olaylara ilişkin beyanlarını inandırıcı bulmaktadır. Hükümet'in belirttiğinin aksine başvuranların askerlere karşı güç kullandıklarını gösteren deliller mevcut değildir.

Ayrıca Hükümet'in belirttiğinin aksine mahkûmların askerlere ateş açtıklarını gösteren bilgiler ya da belgeler bulunmamaktadır. Ulusal düzeyde başvuranlar aleyhinde bu tür iddialar mevcut değildir. Askeri operasyonun ayrıntılarının belirtildiği hiçbir belgede ateşli silah kullanıldığından bahsedilmemektedir. AİHM, bu nedenle Hükümet'in mahkûmların silah kullandıkları yönündeki iddialarını göz önüne almamaktadır.

AİHM yukarıda kaydedilenler ışığında Hükümet'in başvuranların kendi eylemleri sonucunda yaralandıklarını kanıtlayamadığı kanaatindedir. AİHM bu yaralanmaların asıl nedeninin ortaya çıkması için başvuranların kötü muamele iddialarına ilişkin başlatılan soruşturma sırasında atılan adımları inceleyecektir.

AİHM ilk soruşturmaların bütünüyle başvuranların maruz kaldıkları kötü muameleden sorumlu oldukları iddia edilen askerlerin hiyerarşik üstü olan amirler ve askeri görevliler tarafından yürütüldüğünü kaydetmektedir. Bu kişilerin yürüttükleri soruşturmaların AİHS bağlamındaki etkili soruşturmanın bağımsızlık ve tarafsızlık gereklerini yerine getiremediğini hatırlatmaktadır ve AİHM bu nedenle sözkonusu soruşturmalara önem atfedememektedir.

Bununla birlikte, soruşturmanın ilk aşamasının askerler tarafından yürütülmesinin, adli makamların erken ve önemli aşamalarda delillere erişimini kaçınılmaz olarak geciktirmesi hususundaki üzüntüsünü dile getirmelidir.

AİHM aynı zamanda müteakip soruşturmaları yürüten Cumhuriyet Savcılarının bağımsızlığından ve tarafsızlığından şüphe duymaktadır. İlk olarak, başvuranların da belirtmiş oldukları gibi, Burdur Cumhuriyet Savcısı anlamlı bir soruşturma yürütmeden önce dahi Adalet Bakanlığı'na yazı yazarak askerlerin müdahalesinin "cezaevi yönetimine geniş kapsamlı bir başkaldırının bastırılması için gerekli" olduğu yönündeki fikirlerini belirtmiştir.

13 Ekim 2000 tarihinde Ankara'daki Jandarma Genel Komutanlığı'na hitaben yazılan benzer bir yazıda aynı Cumhuriyet Savcısı "teröristlerin şiddetli direnişi sırasında güvenlik güçlerinin güç kullanmak durumunda kaldığını ve belirli sayıda güvenlik personelinin ve terör mahkûmlarının yaralandıklarını" belirtmiştir. AİHM, Türkiye'de bulunan cezaevlerinde düzenlenen benzer operasyonlara ilişkin önceki kararlarında vardığı gibi, Cumhuriyet Savcısı'nın beyanlarının, jandarmaların olaya dâhil olmalarına ilişkin bir soruşturma yürütüldüğünde Cumhuriyet Savcılarının yerine getirmeleri gereken yükümlülüklerle ve sorumluluklara uymadığı kanısına varmıştır.

İkinci olarak AİHM, Cumhuriyet Savcısı soruşturmaya son vermeden iki buçuk ay önce bir albayın, soruşturmadan sorumlu savcıya gönderdiği ve ona askerlerin müdahalesi sırasında yaralananlara idare mahkemeler tarafından yüksek meblağlı tazminatlar ödenmesi nedeniyle soruşturmayı sonlandırması için baskı yaptığı yazıya dikkat çekmektedir. AİHM albayın müdahalesinin, tüm soruşturmanın bağımsızlığına ve tarafsızlığına gölge düşürdüğü kanaatindedir. AİHM, Sorumlu Hükümet'in görüşlerinde albayın yazısına özellikle değinmelerini istediği halde buna değinmediklerini gözlemlemektedir.

AİHM, yukarıda kaydedilenler ışığında, başvuranların iddialarına ilişkin soruşturmanın, AİHS'nin 3. maddesine ilişkin AİHM içtihadı bağlamında etkili bir soruşturmanın en önemli unsurlarından olan bağımsızlıktan ve tarafsızlıktan yoksun olduğu kanısındadır.

Savcının soruşturması sırasında atılan adımlar hususunda Hükümet'in, yetkili makamların gerekli bütün araştırmaları ve soruşturmaları yaptıklarına ilişkin beyanına dikkat çekmektedir. AİHM aşağıda kaydedilen nedenlerden ötürü bu beyanat hususunda Hükümet'le mutabık değildir.

İlk olarak, AİHM'ye başvuranların yaralarının nitelik ve kapsamlarının yeterince incelendiğini ya da ulusal yargılama sırasında sürekli olarak yineledikleri iddialarının soruşturmadan sorumlu makamlar tarafından ciddiye alındığını gösteren belgeler ya da bilgiler sunulmamıştır. Bunu yerine, askerlerin müdahalesi sırasında yaralanan başvuranlar ve cezaevi arkadaşlarından sürekli olarak "teröristler" diye söz edilmiş ve iddialarının "kötü niyetli" ve güvenlik güçlerinin saygınlığını zedelemeye yönelik olduğu iddia edilmiştir.

AİHM güvenlik güçlerinin her bir üyesinin mahkûmlara karşı güç kullandıklarını inkar ettiklerini gözlemlemektedir. Benzer şekilde, hem Burdur Cumhuriyet Savcısı hem de Burdur Jandarma Komutanı başvuranların, askerler tarafından yaralanmadıklarını doğrulamıştır. Ancak Cumhuriyet Savcısı, soruşturmayı sona erdiren kararında "askerlerin mahkûmların ayaklanmasını bastırmak için güç kullanmak durumunda kaldıkları" ve kullanılan gücün, AİHS'nin 2/2 maddesi bağlamında "kesin olarak gerekenden fazla" olduğu sonucuna varmıştır. Ulusal makamların, kullanılan gücün niteliği ve kapsamı hususunda inceleme yaptıklarını gösteren belgelerin ve bilgilerin bulunmaması nedeniyle, operasyona dahil olanların itirazlarını göz önüne alan AİHM, Savcı'nın vardığı sonucun temelini hangi delillerin ya da bilgilerin oluşturduğunu kavrayamamıştır.

İkinci olarak AİHM, başvuranların yaralarının kaza sonucu oluşmuş olma ihtimalinin düşük olduğu kanaatindedir. Ayrıca nitelikleri ve yerleri itibarıyla, başvuranların kendi eylemlerinin gerektirdiği bir güç kullanımının sonucu olarak değerlendirilemez. Ne var ki savcının, soruşturmayı kapatmaya karar verirken sözkonusu yaralanmaları tamamen yok saydığı ve olay gününde yaşananlara ilişkin olarak sadece resmi beyanları dikkate aldığı görülmektedir.

Belirtilen hususlar ışığında AİHM, elindeki delillerin, soruşturmanın AİHS bağlamında etkili bir soruşturmanın gereklerini yerine getirmeden yapıldığını gösterdiği kanısındadır. Yukarıda belirlenen kusurlar nedeniyle soruşturma, başvuranların gördüğü kötü muamele olayını çevreleyen gerçek koşulların tespitini sağlayamamıştır. Dolayısıyla AİHM, Hükümetin başvuranların cezaevinde tutuklu iken nasıl yaralandıklarına ilişkin makul bir açıklama getirme yükünden kurtulmadığı kanaatinde.

Bu nedenle AİHS'nin 3. maddesi, sözkonusu 25 başvurana ilişkin olarak hem esastan hem de usul yönünden ihlal edilmiştir.

Azime Arzu Torun ve Mürüvet Küçük'e cinsel saldırıda bulunulduğu iddialarına ilişkin olarak AİHM, bu konuda kesin tıbbi kanıt ya da diğer güçlü, açık ve uyuşan çıkarımlar bulunmaması nedeniyle bu bağlamda ayrı bir sorunun ortaya çıkmadığı görüşündedir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Birinci başvuran Saçılık 250,000 Euro maddi, 60,000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Maddi tazminat için talep ettiği miktarın ulusal mahkemede talep ettiği tazminat miktarına dayandığını; bunun da 100,000 Euro ile birlikte, AİHM'ye adil tatmin talebini sunduğu 25 Kasım 2009 tarihine kadar işleyen faizden oluştuğunu ifade etmiştir. Saçılık, Türkiye'de süren idari davanın, talebinin reddi ile sonuçlanması halinde kendisine halihazırda iki Bakanlık tarafından ödenmiş olan tazminatı iade etmek zorunda kalacağını savunmuştur.

AİHM, Saçılık'ın idari bir dava açarak, uğradığı maddi ve manevi zararlara ilişkin olarak sözkonusu iki Bakanlıktan tazminat talep ettiğini gözlemler. Antalya İdare Mahkemesi, 31 Mart 2005 tarihli kararında, talep edilen miktarların tamamının ödenmesine hükmetmiştir. Ana para ve yasal faizle birlikte toplamda yaklaşık 140,000 Euro'ya tekabül eden miktarlar, idari yargılama sona ermeden Saçılık'a ödenmiştir. Ancak yargılamanın iki Bakanlık lehine sonuçlanması halinde Saçılık'ın miktarı iade etmesi gerekecektir. Bu nedenle AİHM, Saçılık'ın maddi ve manevi tazminata ilişkin taleplerine ilişkin olarak AİHS'nin 41. maddesinin uygulanması için henüz erken olduğunu ve sorunun karara hazır olmadığını değerlendirir. Dolayısıyla AİHM sözkonusu hususun saklı tutulmasına hükmeder.

Şahin Geçit adlı başvuran, işitme kaybına uğraması nedeniyle 20,000 Euro maddi tazminat talep etmiş, işitme kaybının çalışma yaşamını etkilediğini öne sürmüştür.

AİHM, Geçit'in maddi tazminat talebini, işitme sorununun mesleki faaliyetlerini takip etmesine ne derecede engel olduğunu gösterir nitelikte belgelerle kanıtlayamadığını gözlemler. Dolayısıyla talebi reddeder.

Kalan 23 başvuran, maddi zarara uğramış olmalarına karşın bunu belgeye dayalı delillerle destekleyemediklerini savunmuştur. Bu nedenle maddi tazminata ilişkin herhangi bir talepte bulunmamışlardır.

Manevi tazminata ilişkin olarak, talepleri yukarıda ayrıca belirtilen Veli Saçılık haricindeki 24 başvuran aşağıdaki miktarların ödenmesini talep etmiştir:

- Hüseyin Tiraki: 20,000 Euro
- Halil Tiryaki: 20,000 Euro
- Yunis Aydemir: 20,000 Euro
- Yusuf Demir: 20,000 Euro
- İbrahim Bozay: 20,000 Euro
- Hakan Baran: 20,000 Euro
- Kazım Ceylan: 25,000 Euro
- Hüseyin Bulut: 20,000 Euro
- Cemil Aksu: 20,000 Euro
- Necla Çomak: 20,000 Euro
- Şahin Geçit: 30,000 Euro
- Hayrullah Kar: 20,000 Euro
- Mehmet Leylek: 25,000 Euro
- Birsan Dermanlı: 25,000 Euro
- Veysel Yağan: 20,000 Euro
- Fikret Lüle: 25,000 Euro
- Ali Rıza Dermanlı: 20,000 Euro
- Cavit Temürtürkan: 20,000 Euro
- Azime Arzu Torun: 30,000 Euro
- Gönül Aslan: 20,000 Euro
- Barış Gönülşen: 20,000 Euro
- Hüsne Davran: 20,000 Euro
- Mürüvet Küçük: 25,000 Euro
- Emre Güneş: 20,000 Euro

Hükümet, yukarıda belirtilen talepleri ayrı ayrı ele almamış olup, başvuranlar tarafından talep edilen “farklı meblağlar”ın aşırı ve oldukça hayali olduğunu ve belgeye dayalı delillerle desteklenmediğini savunmuştur. Hükümetin görüşüne göre adil tatmin kararı, haksız zenginleşmeye yol açmamalıdır.

Yukarıda ayrıntılarıyla belirtilen kötü muamelenin sonuçları ve kurtulma imkanlarının olup olmadığını bilmedikleri bir şiddetle karşılaşan başvuranların, o anda hissettikleri derin kaygı nedeniyle yaşadığı sıkıntılar dikkate alındığında AİHM, başvuranların sadece ihlal tespitiyle yeterince tazmin edilemeyecek kişisel zarara uğradıkları kanısındadır. Dolayısıyla AİHS'nin 41. maddesinin gerektirdiği hakkaniyete uygun bir değerlendirme yaparak 24 başvuranın her birine 20,000 Euro manevi tazminat ödenmesini uygun bulmaktadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Ali Rıza Dermanlı, Birsen Dermanlı ve Gönül Aslan, AİHM önünde gerçekleşen masraflar için 10,320 TL (yaklaşık 4,600 Euro) talep etmiştir. Bu miktarın yaklaşık 4,500 Euro'luk kısmı avukatlık ücreti olarak talep edilmiştir. Başvuranlar, sözkonusu talebi desteklemek üzere avukatlarından alınan ve sözkonusu miktarların halihazırda ödendiğini gösteren resmi makbuzlar ibraz etmiştir. Kalan 100 Euro'ya ilişkin olarak ise miktarın kırtasiye, posta ve tercüme giderleri için harcandığını gösteren bir döküm sunmuştur.

Barış Gönülşen, Hüsne Davran ve Mürüvet Küçük adlı başvuranların her biri, kendilerini ulusal mahkemeler ve AİHM önünde temsil eden avukatların avukatlık ücretlerine karşılık olarak 2,000 Euro ödenmesini talep etmiştir. Sözkonusu başvuranlar, taleplerini desteklemek üzere AİHM'ye bir ücret sözleşmesi sunacaklarını söylemişler ancak sunmamışlardır. Ancak taleplerini ilaveten desteklemek üzere sözkonusu başvuranlar, avukatlarının AİHM önündeki dava üzerinde kaç saat çalıştıklarını gösteren bir döküm sunmuştur. Sözkonusu üç başvuran ayrıca kırtasiye, posta ve tercüme gibi çeşitli harcamalar için toplam 280 TL (yaklaşık 125 Euro) talep etmişler, bu masraflara ilişkin olarak avukatlarından aldıkları bir makbuzu ibraz etmişlerdir.

Veli Saçılık adlı başvuran kendisini ulusal mahkemeler ve AİHM önünde temsil eden avukatların avukatlık ücretlerine karşılık olarak 7,000 Euro ödenmesini talep etmiştir. Başvuran, talebini desteklemek üzere, avukatlarının AİHM önündeki dava üzerinde kaç saat çalıştıklarını gösteren bir döküm sunmuştur. Ayrıca kırtasiye, posta ve tercüme gibi çeşitli harcamalar için toplam 1,000 Euro talep etmiş, bu masraflara ilişkin olarak avukatlarından aldığı bir makbuzu ibraz etmiştir.

Kalan 18 başvuranın her biri (Hüseyin Tiraki, Halil Tiryaki, Yunis Aydemir, Yusuf Demir, İbrahim Bozay, Hakan Baran, Kazım Ceylan, Hüseyin Bulut, Cemil Aksu, Necla Çomak, Şahin Geçit, Hayrullah Kar, Mehmet Leylek, Veysel Yağan, Fikret Lüle, Cavit Temürtürkan, Azime Arzu Torun ve Emre Güneş) kendilerini ulusal mahkemeler ve AİHM önünde temsil eden avukatların avukatlık ücretlerine karşılık olarak 2,000 Euro ödenmesini talep etmiştir. Sözkonusu başvuranlardan 13'ü, taleplerini desteklemek üzere AİHM'ye avukatlık ücret sözleşmesi ibraz etmiş, kalan başvuranlar (İbrahim Bozay, Hakan Baran, Kazım Ceylan, Mehmet Leylek ve Cavit Temürtürkan) ücret sözleşmesi ibraz etmemiştir. Ancak taleplerini ilaveten desteklemek üzere sözkonusu başvuranlar, avukatlarının AİHM önündeki dava üzerinde kaç saat çalıştıklarını gösteren bir döküm sunmuştur.

Sözkonusu 18 başvuran ayrıca kırtasiye, posta ve tercüme gibi çeşitli harcamalar için toplam 1,100 TL (yaklaşık 500 Euro) talep etmiş, bu masraflara ilişkin olarak avukatlarından aldıkları bir makbuzu ibraz etmiştir.

Hükümet, başvuruların AİHM'ye sunduğu belgelerin "alâkasız" olduğu görüşünü savunmuş, AİHM'yi, ulusal mahkeme kararlarında bağlayıcı niteliği olan Türkiye Barolar Birliği ücret çizelgesini dikkate almaya davet etmiştir.

AİHM'nin içtihadına göre bir başvuran, ancak masrafların gerçekten ve gerektiği için yapıldığı ve miktarın makul olduğu kanıtlanmış ise bunları geri almaya hak kazanmaktadır. Söz konusu davada elindeki bilgileri ve yukarıdaki ölçütleri göz önünde bulundurarak AİHM, tüm başlıklar altındaki masrafları karşılamak üzere aşağıdaki miktarların ödenmesini uygun bulmaktadır:

- (a) Ali Rıza Dermanlı, Birsen Dermanlı ve Gönül Aslan'a ortaklaşa 3,500 Euro;
- (b) Barış Gönülşen, Hüsne Davran ve Mürüvet Küçük'e ortaklaşa 3,500 Euro;
- (c) Veli Saçılık'a 2,000 Euro;
- (d) Kalan 18 başvurana (Hüseyin Tiraki, Halil Tiryaki, Yunis Aydemir, Yusuf Demir, İbrahim Bozay, Hakan Baran, Kazım Ceylan, Hüseyin Bulut, Cemil Aksu, Necla Çomak, Şahin Geçit, Hayrullah Kar, Mehmet Leylek, Veysel Yağan, Fikret Lüle, Cavit Temürtürkan, Azime Arzu Torun ve Emre Güneş) ortaklaşa 12,000 Euro. Başvuran Emre Güneş'in Avrupa Konseyi adli yardım programı kapsamında aldığı 850 Euro, söz konusu toplam miktardan mahsup edilecektir.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM,

1. Oybirliğiyle; başvuruların kalan kısmının kabuledilebilir olduğuna;
2. Oybirliğiyle; 25 başvurana ilişkin olarak AİHS'nin 3. maddesinin hem esastan hem usul yönünden ihlal edildiğine;
3. 2'ye karşı 5 oyla; savunmacı devletin Veli Saçılık haricindeki tüm başvuranlara (toplam 24 başvuran), AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden Türk Lirasına çevrilmek ve uygulanabilecek tüm vergilerden muaf tutulmak üzere, 20,000 (yirmi bin) Euro manevi tazminat ödemesine;
4. Oybirliğiyle;
 - (a) AİHS'nin 41. maddesinin uygulanması hususunun Veli Saçılık'ın maddi ve manevi tazminat taleplerine ilişkin olarak saklı tutulmasına, bu bağlamdaki usulün saklı tutularak Daire Başkanının izlenecek süreci belirlemeye yetkili kılınmasına;
 - (b) Savunmacı devletin AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden Türk Lirasına çevrilmek ve uygulanabilecek tüm vergilerden muaf tutulmak üzere yargılama masraf ve giderleri için;
 - Ali Rıza Dermanlı, Birsen Dermanlı ve Gönül Aslan'a ortaklaşa 3,500 (üç bin beş yüz) Euro;
 - Barış Gönülşen, Hüsne Davran ve Mürüvet Küçük'e ortaklaşa 3,500 (üç bin beş

- yüz) Euro;
- Veli Saçılık'a 2,000 (iki bin) Euro;
 - Kalan 18 başvurana (Hüseyin Tiraki, Halil Tiryaki, Yunis Aydemir, Yusuf Demir, İbrahim Bozay, Hakan Baran, Kazım Ceylan, Hüseyin Bulut, Cemil Aksu, Necla Çomak, Şahin Geçit, Hayrullah Kar, Mehmet Leylek, Veysel Yağan, Fikret Lüle, Cavit Temürtürkan, Azime Arzu Torun ve Emre Güneş), Emre Güneş'in adli yardım olarak aldığı 850 (sekiz yüz elli) Euro mahsup edilmek üzere, ortaklaşa 12,000 (on iki bin) Euro ödenmesine;
- (c) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için, sözkonusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz uygulanmasına;
5. Oybirliğiyle; adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları uyarınca 5 Temmuz 2011 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

EK43044/05 no'lu başvuruda yer alan başvuranların listesi

	İsim	Doğum yılı	İkamet yeri
1	Veli Saçılık	1977	Ankara
2	Hüseyin Tiraki	1977	Adana
3	Halil Tiryaki	1959	Vevey, İsviçre
4	Yunis Aydemir	1971	Ankara
5	Yusuf Demir	1957	İstanbul
6	İbrahim Bozay	1956	Malatya
7	Hakan Baran	1971	Ankara
8	Kazım Ceylan	1969	Delémont, İsviçre
9	Hüseyin Bulut	1952	İstanbul
10	Cemil Aksu	1977	Artvin
11	Necla Çomak	1975	Ankara
12	Şahin Geçit	1968	İzmir
13	Hayrullah Kar	1955	Antalya
14	Mehmet Leylek	1959	Malatya
15	Birsen Dermanlı	1971	Avusturya
16	Veysel Yağan	1967	Almanya
17	Fikret Lüle	1972	Ankara
18	Ali Rıza Dermanlı	1969	Yunanistan
19	Cavit Temürtürkan	1974	Basel, İsviçre
20	Azime Arzu Torun	1975	İstanbul
21	Gönül Aslan	1976	Ankara
22	Barış Gönülşen	1974	İzmir
23	Hüsne Davran	1960	Adana
24	Mürüvet Küçük	1970	Tunceli